

Průzkum uvedeného objektu přinesl zjištění, že se zřejmě nejedná o pozůstatky opevnění. Jde patrně o spíše trojúhelnou plochu vytvořenou asi v minulém století buldozery na skládce kmenů. Shrnutý materiál tvoří val složený z jednotlivých hromad na západním okraji. Severní okraj tvoří hrana odtěženého svahu a pod jižním okrajem jde cesta. A tak pěkně to na lidarovém snímku vypadalo!

Poznámky: **1)** Bukačová, I. – Úlovec, J. (ed.): František Alexandr Heber – České hrady, zámky a tvrze I – západní Čechy. Praha 2002, s. 458; **2)** Kolář, M.: Rozrod Dobrohostů a osudy jejich. Příspěvek ku kolonizaci Plzeňska, Památky archeologické VIII/1868, s. 493, 494; **3)** Sedláček, A.: Hrady, zámky a tvrze Království českého XIII. Praha 1905, s. 136; **4)** Matoušek, V.: Třebel. Obraz krajiny s bitvou. Praha 2006, s. 136-146. **5)** Bělohávek, M. a kol.: Hrady,

zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Praha 1895. **6)** Profous, A. – Svoboda, J.: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny IV. Praha 1957, s. 566. **7)** Procházka, Z. – Úlovec, J.: Hrady, zámky a tvrze okresu Tachov – 3. Tachov 1991, s. 289-290. **8)** <http://oldmaps.geolab.cz> – map. listy č. W-10-VII a 4049-4. **9)** <http://archivnimapy.cuzk.cz> – katastr Vížka. **10)** Např. Rožmberský, P.: Bitva u Třebele roku 1647. Hláska III/1992, s. 29-32; citace v pozn. 4, s. 57-59. **11)** Kolektiv: Encyklopedie českých tvrzí III. Praha 2005. **12)** Citace v pozn. 4, s. 73-74. **13)** Rožmberský, P. – Brzobohatá, K. 2011: Opevnění u sv. Barbory nedaleko Všekar. Hláska XXIII/2011, s. 9-10. **14)** Citace v pozn. 8. **15)** Citace v pozn. 9. **16)** <http://ags.cuzk.cz/dmr/#> - katastr Vížka.

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy

Podzemní chodba tvrze Vaneč

Karel Pokorný

Tvrz ve vsi Vaneč (obec Pyšel, okr. Třebíč) by potřebovala odborný výzkum, kterého se jí jen tak nedostane, protože v zástupu stojí objekty mnohem významnější. Jedna odborná literatura o ní hovoří jako o zmizelé beze stopy,¹⁾ jiná udává zbytek zdi s masivními pilíři²⁾ a lokální prameny mluví o podzemí s únikovou chodbou a dvou branách, z nichž jedna dosud stojí v hmotě statku.³⁾ Areál tvrze obnášel cca 75 čtverečních metrů. Dnes zde stojí nad pravým břehem Oslavy několik hospodářských budov, z nichž nejvýraznější je dům čp. 11. Vstup do uzavřeného areálu je z Mlýnské ulice. Vstup do sklepení s chodbou se nachází šikmo naproti vchodu.

Vaneč čp. 11 – objekt, pod nímž se nachází podzemí (foto Kamil Pokorný 2015).

Místní se prý nemohou dohodnout, kde vlastně tvrz stála, ale přístupné podzemí tesané ve skále napovídá, že není co řešit. Do podzemí lze bez problému vstoupit schodištěm, které se nalézá v boční zdi hospodářské budovy nynějšího statku. Pod schody se chodba mírně svažuje až ke křižovatce, tesané již ve skále. Odbočka vpravo je zavalena kamením a levou se lze dostat do míst taktéž neprůchodných a zdá se, že záměrně zavalených.

V čele křižovatky je vstup do chodby, která zpracováním zcela připomíná chodbu na hradě Kyšperku.⁴⁾ Dá se do ní vlézt, ale naplaveniny se po několika metrech zvedají až ke stropu. Sonda ukázala, že usazenin je až šedesát centimetrů. Lze vyloučit účel štol jako odvodňovací, či dokonce kanalizační, protože v prostorách a kójiích kolem se skladovaly potraviny. Odvodňovačka by též měla mít potřebný sklon a mohla by být kratší, ve směru ke svahu. Georadar⁵⁾ však ukazuje, že chodba vedla až k první bráně, kde se teprve odklání doleva k poli.

Nad polem, které se dalo údajně zatopit z okolních rybníků, se nalézá zeď z nasucho kladených kamenů. Zda byla součástí vnějšího opevnění, nedokážeme určit a literatura o ní nic neuvádí. Pokud by chodba vyúsťovala zde, kde je dnes spleť náletových dřevin, mohl by se prchající vnořit v případě zatopení okolí do vody. Nebylo to nic neobvyklého u hradů v rovinách Polska,

Anglie a dalších. U nás se s tím počítalo v Telči, Jindřichově Hradci, tvrzí v Kestřanech. Staré nákresy zobrazují použití měchuřin nebo rákosových otepí. Dobové dřevěné zbytky na dvou polských hradech zobrazují muže opouštějícího vodní tunel a přidržujícího se nafouklých měchů a v druhém případě spojených plovoucích otepí.

Podzemní chodba tvrze Vaneč (foto Kamil Pokorný 2015).

Poznámky: **1)** Kolektiv: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku I - Jižní Morava. Praha 1981, s. 245. **2)** Plaček, M.: Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí. 1. vydání, Praha 2001, s. 673. **3)** Oblastní archiv Třebíč, fond Vaneč, zprávy učitelů a kronikářů. **4)** Pokorný, K.: Podzemí hradu Kyšperku, Hláska XXVII/2016, č. 1, s. 10-11. **5)** Např. <http://www.vidimepodzem.cz/Georadar%20LOZA.html> [14. 7. 2016].

Zmizelé šlechtické sídlo ve Lhůtě

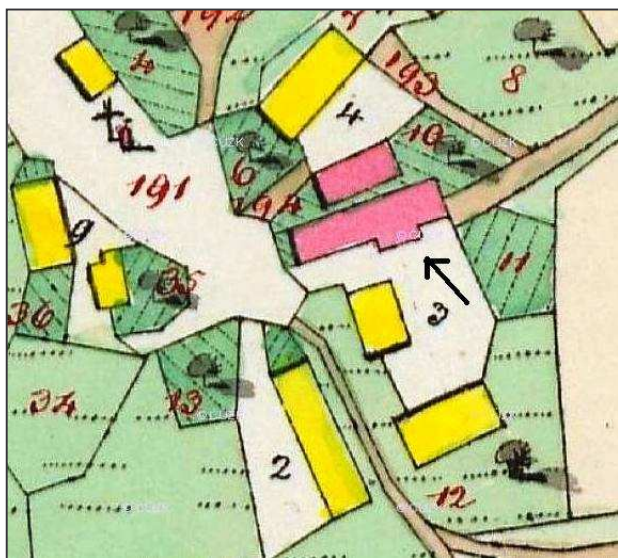
Petr Rožmberský

Lhot, Lhůt, Lhotic a Lhotek je v Čechách velké množství. Jméno těchto vsí se odvíjelo od lhůty, kterou dostali noví osadníci na to, aby vyklučili les, postavili si obydli a hospodářské budovy a vzdělali pole. Po tu dobu byli osvobozeni od poplatku za pronájem půdy od jejího majitele – vrchnosti. Po uplynutí lhůty pak museli platit tzv. úrok. Jména těchto vesnic se často proměňovala v rámci výše uvedených tvarů a takové vsi byly mnohdy pro rozlišení od jiných tímto způsobem založených vesnic ještě označovány různými přířivkami; i ty však podléhaly změnám. Proto je velmi obtížné přiřazovat jednotlivé písemné zprávy o takových vesnicích k určitým lokalitám.

To platí i o vsi, která se dnes jmenuje Lhůta (obec Mochtín, okr. Klatovy). S ní byla ztotožněna Buková Lhota, zaznamenaná berním rejstříkem Plzeňského kraje z roku 1379.¹⁾ V tomto prameni je v klatovském berním okrsku zaznamenána mimo jiných Lhot také Lhota Buková, v níž měl poddané blíže neurčený Zdeněk. Na začátku berního rejstříku klatovského okrsku je seznam následujících lokalit – zde je tato ves nazvána Lhotka Zdeňkova. Ke ztotožnění této lokality s dnešní Lhůtou u Mochtína přispívá skutečnost, že Zdeněk měl majetek také ve vsích, se Lhůtou sousedících – v Čestíně a Hradišti.²⁾ Dnešní Nový Čestín je od Lhůty vzdálen necelý kilometr, Hradiště 2,5 km vzdušnou čarou.

Možná se pak pojednávána ves dostala do majetku nepomuckých cisterciáků (do husitské revoluce), nebo byla k nepomuckému klášterství v rámci zástavního zelenohorského panství připojena někdy poději; každopádně byla v roce 1558, kdy bylo zástavní panství Zelená Hora prodáno dědičně Šternberkům, ve výčtu příslušenství uvedena také ves Lhota. Podle s ní jmenovaných vsí je jasné, že šlo o Lhotu někde na Plánicku (...ves Zborovy, ves Hnačov, ves Kratice, ves Plichtice, ves Plánička, ves Skránčice, ves Čihaň, ves Lukoviště, ves Kocourov, ves Zdebořice, ves Křížovice, ves Kvašlice, ..., ves Pečetín, ves Újezd (u Plánice), ves (Mlýnské) Struhadlo, ves Bližanovy, ves Kvasetice, ves Bolešiny vesnice celé a dvory kmetcí s platem. „Item a ves Lhota, ves Habartice a dvory kmetcí s platem což tu má“.³⁾), avšak má tu trochu výjimečné postavení – jako by se stala součástí panství poměrně nedávno. Protože na Plánicku jiná Lhota není a třeba Kocourov je od pojednávávané Lhůty vzdálen jen kilometr a Zdebořice přes 3 km, můžeme říci, že se jedná o Lhůtu u Mochtína.

Do konce 16. a ještě v 17. století bylo zelenohorské panství několikrát děleno a opět scelováno; při tom byly vždy jmenovány vesnice připadlé k tomu či onomu dílu, avšak Lhota/Lhůta již není nikdy jmenována.⁴⁾ Zdá se, že byla brzy po roce 1558 odprodána, není však známo, kdo byl jejím novým majitelem. Jen hypoteticky můžeme uvažovat o tom, že ves byla přikoupena k Těšetinám

Lhůta na mapě stabilního katastru z r. 1837. Šipka ukazuje na předpokládané panské sídlo.

(necelý kilometr od Lhůty), statku v držení Václava Lehomského z Malevic († před rokem 1570). Jeho synové sice roku 1578 Těšetiny prodali,⁵⁾ ale sídlili na drobných statcích v okolí. Jeden z nich, Bohuslav starší, ještě v roce 1624 držel Hradiště a Lhotu. Z jeho několika synů seděl Bohuslav okolo roku 1650 na Lhotě.⁶⁾

V roce 1651 je v matrikách fary Němčice zaznamenán jako kmotr urozený a statečný rytíř, pan Bohuslav Lehomský z Malevic, bohužel bez uvedení sedění.⁷⁾ V matrikách fary v Plánici, k níž náleželo několik filiálních kostelů v okolí, jsou v roce 1652 zapsány tři svatby ze Lhůty; novomanželé jsou v prvním případě označeni jako poddaní urozeného pana Bohuslava Lehomského z Malonic a na Lhotě, ve druhém jako poddaní

téhož pána „na Lhotě a Ujčíně“ a ve třetím případě je Bohuslav seděním už jen „na Ujčíně“.⁸⁾ Tyto změny v sedění je možné vysvětlit. Manželka Bohuslava Lehomského Anna, rozená Měsíčkova z Výškova, totiž už v roce 1626 koupila statek Ujčín,⁹⁾ od Lhůty poněkud vzdálenější (8,5 km vzdušnou čarou). Je tedy možné, že se Bohuslav někdy zdržoval ve Lhůtě, jindy v Ujčíně.

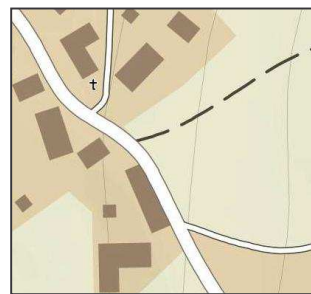
Berní rula (Plzeňsko vizitováno září 1654 – březen 1655) zaznamenala zemskodeskový statek pod názvem „Lehota dvůr“ Bohuslava Lehomského, tvořený třemi selskými a jednou tzv. zahradnickou usedlostí. Byl nazýván také Lhota Lehomská.¹⁰⁾ Šlo zřejmě o celou (malou) vesnici; panský dvůr nebyl rulou zaznamenán, neboť berní rula evidovala pouze rustikál, nikoli dominikál. Ještě roku 1656 je zaznamenán Bohuslav z Malevic na Lhůtě.¹¹⁾

Po rodičích dědil syn Adolf Florián Lehomský z Malevic, který nejprve roku 1656 prodal statek Ujčín a v roce 1659 také statek Lhotu/Lhůtu.¹²⁾ To již seděl na Dožicích a Mladém Smolinci. Lhůtu od něj koupil za 3115 zlatých Vilém Albrecht Krakovský z Kolovrat a připojil tento statek ke svému panství Týnec.¹³⁾ Adolf Florián si vymínil Kryštofa Kuta, šafáře ve dvoře Lhůtě,¹⁴⁾ nejspíše si spolehlivého zaměstnance vzal na své nové statky.

Dvůr ve Lhůtě se tedy stal jedním z vrchnostenských dvorů na rozsáhlém týneckém panství. V týneckém zámku se v Zeleném pokoji dochovaly veduty dvorů týneckého panství, vzniklé někdy po roce 1760. Je jich celkem 12, avšak v době průzkumu byly čtyři z nich překryty tapetami. Z těch, které bylo možno reprodukovat, se dva nepodařilo lokalizovat.¹⁵⁾ Je pravděpodobné, že tu již dvůr ve Lhůtě nebude vyobrazen. V tereziánském katastru k roku 1757 se totiž ve výčtu dvorů týneckého panství už dvůr Lhůta nevyskytuje.¹⁶⁾

Nepřesné I. vojenské mapování (1764-1768) ve Lhůtě neukazuje nic zvláštního.¹⁷⁾ V roce 1789 bylo ve Lhůtě 11 popisných čísel,¹⁸⁾ roku 1839 není dvůr Lhůta ve výčtu týneckých poplužních dvorů jmenován; ve vsi je 14 domů.¹⁹⁾ Zdá se, že dvůr ve Lhotě byl někdy po připojení k Týnci zrušen a rozdělen mezi poddané (nárůst na 11 usedlostí), snad kvůli nedostatku robotních sil (v sousedství byl týnecký vrchnostenský dvůr v Těšetinech). Avšak ještě na mapě stabilního katastru Lhůty z roku 1837 můžeme bývalý poplužní dvůr s velkou dávkou pravděpodobnosti identifikovat. Jde o stavební parcelu č. 3 (podle indikační skici čp. 4). Poměrně velké nádvoří je obklopeno ze tří stran budovami, třetí strana je volná. Kolem je sad a zahrada. Na jihu a západě jsou spalné (roubené) hospodářské objekty, na severu je největší stavba ve vsi – zděný obdélný objekt s výstupkem do nádvoří.²⁰⁾ Ten můžeme považovat za někdejší (občasné?) sídlo rytířů Lehomských z Malevic.

Sídlo však v blíže neznámé době zmizelo – bylo i s hospodářskými budovami odstraněno. Můžeme jej ještě identifikovat na III. vojenském mapování z roku 1879,²¹⁾ ale na leteckém snímku Lhůty z roku 1947 je na jeho místě jen prázdný prostor,²²⁾ tak jako v současnosti.²³⁾

Lhůta dnes. Po usedlosti čp. 4 (parc. č. 3) zůstal prázdný prostor vpravo od silnice.

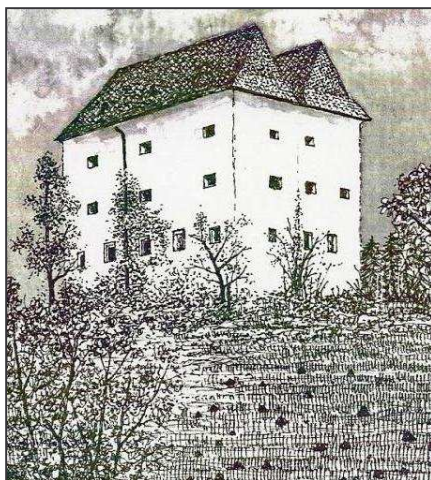
Poznámky: 1) Profous, A.: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny II. Praha 1949, s. 519. 2) Emler, J. (ed.): Ein Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379. Prag 1876, s. 10, 16. 3) Rožmberský, P.: Zelenohorské panství roku 1558. In: Jižní Plzeňsko VI. Blovice 2008, s. 34; zde bylo chybně naznačeno, že by se snad mohlo jednat o Lhůtu u Starého Plzeňce. 4) Sedláček, A.: Hrad, zámek a tvrz Království českého IX. Praha 1893, s. 231-235. 5) Citace v pozn. 4, s. 255. 6) Šč. [Sedláček, A.]: Lehomský z Malevic. In: Ottův slovník naučný XV. Praha 1900, s. 803. 7) Státní oblastní archiv v Plzni, fond Sbírka matrik, římskokatolická fara Němčice, kniha 1, fol. 21 (dále jen SOA SM, název fary, č. knihy a identifikační údaj). 8) SOA SM, Plánice 37, fol. 88v, 89,

89v. **9)** Citace v pozn. 4, s. 265. **10)** Doskočil, K. (ed.): Berní rula 2 – popis Čech r. 1654 I, s. 464. **11)** <http://www.augustsedlacek.cz/apps/?asq=Lh%C5%AFta#search> (10. 12. 2015). **12)** Citace v pozn. 6. **13)** Citace v pozn. 11. **14)** Citace v pozn. 1. **15)** Anderle, J. – Miler, J. – Procházka, Z. – Rožmberský, P. – Švábek, V.: Týnecký cyklus vedut. In: Castellologica bohemia 1. Praha 1989, s. 335-345. **16)** Kolektiv (ed.): Tereziánský katastr český III. Praha 1970, s. 239. **17)** <http://oldmaps.geolab.cz> – map. list č. 206. **18)** Schaller, J.: Topographie des Königreichs Böhmen XII. Prag u. Wien 1789, s. 33. **19)** Sommer, J. G.: Das Königreich Böhmen; statistisch-topographisch dargestellt VII. Prag 1839, s. 77, 80. **20)** <http://archivnimapy.cz> – katastr Lhůta. **21)** <http://oldmaps.geolab.cz> – 1 : 25 000, map. list 4251-3. **22)** <http://mapy.krplzensky.cz/gis/ortofoto1947>. **23)** <http://mapy.cz>.

Z hradů, zámků a tvrzí

Při toulkách po jihu Čech zaujala tvrz **Hamr** nedaleko Veselí nad Lužnicí (okr. Tábor). Budova dnes značně zchátralého objektu stojí ve vsi Hamr (renesanční hřbitovní kostel Nejsvětější Trojice s krásnými sgrafity s vedle stojící dřevěnou zvonicí). V rybníkaté krajině blízko tvrze teče od Jindřichova Hradce řeka Nežárka, nedaleko je i pověstný ostrov Adamitů. Tvrz na místě bývalého hamru je písemně zaznamenána až roku 1572. Ve třicátých letech 17. století vyhořela, od roku 1729 patřila rodu Schwarzenberků. Mohutná dvoupatrová stavba má dvě souběžné valbové střechy, její půdorys je obdélný. Pod jižním traktem jsou valené klenuté sklepy, silnější obvodové zdívo jihovýchodního nároží je dodatečná věžová přístavba. V renesanci byla tvrz rozšířena o severní trakt. Hamerskou tvrz obklopuje zeď, k areálu ještě patří obytné stavení a pár hospodářských budov.

M. Zikmund

Tvrz Hamr (kresba M. Zikmund 2016).

Už jste četli...?

Archeologie západních Čech 10. Vydalo Západočeské muzeum v Plzni p. o. v roce 2016. Odpovědný redaktor Mgr. Milan Metlička, ISBN: 978-80-7247-129-4, 255 stran, ilustrace, fotografie, mapy. Résumé německy. K zakoupení v muzejní prodejně, která je součástí šatny. Najdete ji v přízemí hlavní budovy Západočeského muzea, Kopeckého sady 2. Provozní doba prodejny je totožná s otevřací dobou muzea, tedy úterý – neděle od 10 do 18 hodin. Cena 310 Kč.

Sborník je věnován řediteli Západočeského muzea doktoru Františku Frýdovi k jeho sedmdesátým narozeninám. Proto se ve sborníku objevují především články z období středověku a novověku. Pro zájemce o panská sídla zde lze najít příspěvek Pavla Šebesty „**Předpolí štaufského paláce v Chebu**“ (s. 79-87), kde autor vyhodnocuje základy dosud neznámých objektů nalezených při archeologickém výzkumu v letech 1998-2000. Tyto objekty jsou interpretovány jako udrna, kuchyň, předsíň a původní vstupní rampa do suterénu paláce. Tomáš Mařík ve svém článku „**Vyhodnocení povrchových sběrů z hradu Preitensteinu, okr. Plzeň-sever**“ (s. 124-140) hodnotí nejen sběry z posledních let, ale i nálezy uložené v ZČM, Regionálním muzeu Nečtiny a Muzeu a galerii severního Plzeňska v Mariánské Týnici. Nejstarší středověké nálezy pochází z poloviny 13. století, což zpochybňuje hypotézu o založení hradu králem Janem Lucemburským. Další nálezy se kryjí s dobou trvání hradu do poloviny 16. století. Zlomek kameninové nádoby z průběhu 17. století ukazuje na skutečnost, že hrad byl epizodicky využíván v době 30leté války. V dalším článku „**Alchymistická dílna na hradě Rychmburku?**“

(s. 141-149) se Jan Musil věnuje nálezům technické keramiky datované do 14. – 17. století. Neznámému středověkému tvrzíšti na k. ú. Horní Kozolupy (okr. Tachov) se ve svém článku „**Liběvice – zaniklá vesnice stvrží u Černošína**“ (s. 150-155) věnují autoři Karel Nováček, Jan John a Kateřina Šebková. Toto tvrzíště bylo objeveno v roce 2016 díky využití dat letectvého laserového skenování (DMR5G). Jedná se o první doložený nemovitý pozůstatek zaniklé středověké vesnice Liběvice, která je v písemných pramenech zmiňována již od 12. století.

Petr Hereit

T. Durdík – V. Kašpar (edd.): **Castellologica bohemia 13.** V roce 2016 vydal v Praze Archeologický ústav AV ČR a Společnost přátel starožitností. Brožováno, 499 stran, 699 Kč. Lze zakoupit např. v Knihkupectví JUDITINA VĚŽ v Praze (<http://zastarouprahu.shop4you.cz/castellologica-bohemica-13/produkt-4296/> v případě objednání přes e-shop poštovné 97 Kč). Z obsahu čísla – Studie: M. Sýkora: Kalich, Panna a Litýš – tři hrady doby husitské na Třebošínku. Z evropské kastellologie: G. Perbellini: The Renaissance Fortification in Venice and in the Venetian Dominion in the Eastern Mediterranean – Renesanční fortifikace Benátek a v teritoriu benátské dominance ve východním Středomoří, M. Procházka: „Čeští prozori“ aneb méně známý termín chorvatské kastellologie. Monografie: F. Gabriel: Hrad Schönbuch (okr. Děčín), T. Durdík – D. Kovář: Vysunutě opevnění Hrádku u Trhových Svinů (okres České Budějovice), P. Chotěbor: K jagellonské přestavbě Starého královského paláce na Pražském hradě, P. Kausek – Z. Procházka: Starý Herštejn – výsledky archeologického výzkumu 2006-2008, T. Krofta – J. Čibera: Hrad Třemšín. Dosavadní stav poznání a výsledky nového povrchového průzkumu, T. Durdík – J. Hložek: Předstihový výzkum na hradě Velešíně v roce 2011, J. Musil: Záchranné archeologické výzkumy na hradě Košumberku v roce 2011, J. Štětina: K podobě a proměnám Nového hradu u Adamova v 17.–20. století, J. J. Kovář – M. Hlavica – M. Kuča – M. Vokáč – L. Prokeš: Nová zjištění k lokalizaci panského sídla v obci Březník, okr. Třebíč. Militaria: P. Koscelník – J. J. Jukl: Obléhání hradu Perštejn roku 1451. Každodenní život: T. Durdík – Č. Pavlík: Zbytky novověkých kachlů z tvrze Tiché u Kaplice, J. Hložek: Předhradí hradu Zlenice ve světle výsledků archeologického výzkumu a vyhodnocení kolekce získaných kovových artefaktů, D. Vích: Archeologické nálezy z předpolí drobné vrcholně středověké fortifikace v k. ú. Lanšperk, M. Endlicherová: Nálezy z předpolí hradu Levnova (okr. Brno-venkov). Materiál: T. Durdík: Dodatek k záchranné akci na hradě Džbán v roce 1994, K. Sklenář: Klučov a Tucharaz: Moric Lüssner na Českokobrodsku v roce 1881, M. Kalašová: Spolupráce Morice Lüssnera a Antonína Malocha a jejich průzkum zříceniny hradu Pařezu, K. Sklenář: Mazova horka: František Beneš v Podještědí v roce 1866, J. Hložek – P. Menšík: Vykopávky na hradě Šelmberku v letech 1940-1943. Ručkopisné poznámky Františka Liskovce, D. Kovář: České Budějovice – město a zámek Jeho Milosti Císařské – Böhmisches Budweis, E. Ulrychová: Keramický soubor ze 13. století z návrší zámku Humprecht v Sobotce (okr. Jičín), E. Ulrychová: Výšinné polohy Jičínka s nálezy ze 13. století, J. Panáček: Krb Berků z českolipského hradu, M. Fuchs – J. Hložek – P. Chotěbor: Poslední ohlédnutí za tvrzíštěm v obci Černý Vůl (okr. Praha-západ), J. Sobotka: Opomíjený kartografický pramen k dějinám Bezdězu. Plán a veduta hradu z období války o dědictví bavorské 1778-1779. Dále následuje Bibliografická referativní a informativní služba.

Z. Gersdorfová

Zprávy z klubu

Rada

Kontaktní adresa: KAS, Úslavská čp. 49, 326 00 Plzeň. Tel. 604261000, e-mail: rozember@post.cz. Internetové stránky: <http://www.klub-augusta-sedlacka.cz>.

Funkcionáři poboček **nejpozději do 10. března** zašlou Radě **Zprávy o činnosti a Zprávy o hospodaření poboček za rok 2016** e-mailem na výše uvedenou adresu.

18. ročník **konference Dějiny staveb** se bude konat v **Centru stavitelského dědictví v areálu kláštera Plasy** v termínu 24. – 26. března 2017, přihlášky na pmikota@post.cz, podrobnosti na www.evida.cz/shp. Členové KASu, kteří měli příspěvek na minulou konferenci a kterým účast nehradí zaměstnavatel, a též studenti denního studia, kteří zde představí alespoň poster, jsou osvobozeni od konferenčního poplatku.

Redakce Hlášky přeje čtenářům a hlavně autorům Hlášky v novém roce především hodně zdraví a badatelského nadšení. Apelace na členy klubu, aby posílali do Hlášky články, informace o vyšlých tiskovinách s kastelologickou tematikou a drobné zprávy o dění na hradech, zámcích a tvrzích do rubriky Z hradů... (na e-mail: rozember@post.cz) přinesla ovoce; ty příspěvky, které se nevešly do tohoto čísla, vyjdou příště. To ovšem neznamená, že další články nepotřebujeme, naopak. Každý ze členů klubu, kdo přispěje do Hlášky (mimo „hlášení“ z poboček), bude mít příští ročník zdarma. Možná by se měli členy klubu stát i ti v Hlášce publikující autoři, kteří členy nejsou – přineslo by jim to určité výhody. Stačí poslat e-mail.

Pobočka Plzeň

Kontaktní adresa: KAS, Úslavská čp. 49, 326 00 Plzeň. Tel. 604261000, e-mail: rozember@post.cz.

Na výzvu k aktualizaci mejlových a telefonních kontaktů nikdo nereagoval, takže předpokládáme, že je vše v pořádku. Ovšem na některé členy nemáme mimo doručovací adresu žádný jiné spojení. **Takže e-mailovou adresu či telefonní číslo (nebo obojí) nám oznámí:** J. Brunclíková, M. Frána, J. Honzík, H. Hulcová, F. Jílek, F. a M. Kavkovi, P. Kloubec, J. Kraft starší, I. Liška, S. Luft, J. Monhart, J. Noháč, L. Smola, T. Truchlý, F. Zahradník.

Placení členských příspěvků – přesto, že platba na účet pobočky (převodem z účtu na účet nebo složenkou typu „A“) probíhá již několik roků, některým jednotlivcům se přesto „podařilo“ zaplatit složenkou „C“ na adresu pobočky. Po změně poštovních předpisů to znamená, že funkcionář pobočky musí jít na poštu, kde musí být vyplněn obsáhlý formulář. Dalších několik členů nezaplatilo na účet pobočky, ale na jiný účet, což také ztěžuje práci funkcionářů. Proto prosíme: **věnujte příště placení zvýšenou pozornost!**

Na klubových schůzkách proběhla v říjnu přednáška Š. Morávkvy Historie preitensteinské sklářské hutě u Nečtin, v listopadu přednáška M. Procházky Hrady severního Chorvatska za vlády českých Vítovců a v prosinci přednáška Z. Gersdorfové Zámek ve Velkých Dvorcích a jeho historie. Všem děkujeme.

Na podzimní členské schůzi byli přijati dva noví členové, diskutováno bylo o cíli jarní autovycházky a zájezdu. Bohužel nikdo nepřišel s návrhem, kde pořádat schůzky pobočky, neboť ještě nebylo jasné, jak to dopadne v Moving Station na bývalém nádraží Plzeň – Jižní, kde se první schůzka konala výjimečně v kavárně s nedostatečnou kapacitou. Další schůzka byla v avizovaném sálku a třetí v sále. Ovšem požadovaná cena za sálek/sál za cca hodinu a půl 1000 Kč je pro plzeňskou pobočku nereálná. Proto se do doby, než najdeme něco jiného, budeme scházet jen v tamní kavárně.

Na výzvu ke sponzorství případných prostor pro konání prvořaděcích schůzek reagovalo několik členů s dary od 1000 Kč po 25 Kč. Seřazení podle výše daru jde o následující sponzory: T. Karel, V. Pícl, M. Sýkora, P. Břicháček, K. Prach, Z. Hermsdorfer, Z. Hefner, M. Šamanová. Je ovšem zajímavé, že jde (až na největšího sponzora) o členy přespolní, klubových schůzek se neúčastňují. O to více jim děkujeme.

Podzimní poznávací autobusový zájezd směřoval na Strakonicko. Byl částečně opakovací, neboť jsme některé lokality před

několika lety navštívili. Tentokrát nám počasí nepřálo – po vlně veder přišel velmi deštivý den. Dokonce se zdálo, že nám to počasí dělá schválně; když jsme byli pod střechem, nepršelo, ale jakmile jsme vyšli, spustil se liják. Třiceti účastníkům (a dvěma psům) to však zase tolik nevadilo. První lokalita, tvrz Kalenice (dnes zvaná Hvízdalka), leží v rozsáhlé udržované zahradě. Původně gotický objekt (dochovala okosená okénka) dodnes ze tří stran obklopený zemním opevněním je v soukromých rukou a opraven. Majitel byl bohužel zrovna v Itálii, ale přesto nám telefonicky povolil vstup na pozemek a nechal pro nás otevřený sklep pod objektem s gotickou dlažbou odhalenou při archeologickém výzkumu (<http://www.kalenice.cz/archeologie.php>). Následovaly Kladruby. Když jsme před lety navštívili zdejší pozůstatek tvrže s romantickou úpravou, nalézal se na ostrůvku. Dlouhodobé sucho zapříčinilo, že místo vody obklopuje zříceninu jen trávník. Ve vsi je nenápadný barokní zámek, nově upravený na hospodu, obecní úřad a školku. Zámeček ve Štěchovicích dostal asi před 10 lety novou střechu, ale soukromý majitel dále v opravách nepokračuje. Ve Strakonici dostali účastníci zájezdu dvě hodiny na hrad i na oběd dohromady, neboť většina již hrad navštívila. Se strakonickým pohostinstvím jsme však nebyli spokojeni. V hradní restauraci se někteří dočkali obědu až za 75 minut (jinde to bylo podobné), personál byl neuvěřitelně neznalý (například počtů). Jinak oproti poslední návštěvě byly opraveny některé další objekty hradu, především na 3. nádvoří. Rozměrná tvrz v Cehnicích je udržována a slouží jako autoservis. Bylo náročné najít místo, odkud by ji bylo možné vyfotit celou, ale nakonec se to od potoka podařilo. V Drahonicích dodnes stojí okrouhlá věž tvrže se střílnovými okénky a vstupem v patře. K ní přiléhá přízemní obývaný objekt s velmi tlustými zdmi – udržováno, nepřístupno. Nedaleko je rozsáhlý dvůr se zámekem, jehož jedno křídlo má novou šedou fasádu bez jakéhokoli členění. Ostatní části zámku prozrazují pod opadlou mladší omítkou barevnost stěn, zdobených patrně sgrafity. Ve dvoře zaujala malá černá selátka. Zámek Štěkeň překvapil svou velikostí. Čtyři křídla uzavírající nádvoří byly vybaveny ve dvou podlažích dnes zazděnými arkádami. V takto vzniklých arkádových chodbách se dochovaly rozměrné obrazy ze života sv. Stanislava a sv. Aloise. Po raně barokním zámku nás provedla sestra Brigita z České provincie Congregatio Jesu (Ústav anglických panen, kterým byl objekt v restitučních návrzích), ukázala nám místnost Karla Klostermanna a několik sálů s malovanými stropy, které byly opravdu velmi pěkné. U zámku je rozsáhlý park

Tvrz Drahonice s věží a členové plzeňské pobočky (foto P. Rožmberský 2016).

s kostelem, v zámku je poskytováno ubytování dlouhodobého charakteru. V tarasní zdi u zámku je zazděn šlechtický náhrobník s rybou na štítu. V Řepici, také již dříve navštívené, jsme obhlédli jen středověkou sýpku; od prohlídky bašt/altánů v zahradní zdi bylo kvůli dešti upuštěno. Poslední lokalitou byl zámek v Drhovi. Rosáhlý areál barokního zámku i s přilehlými objekty je opraven a slouží jako Domov pro seniory. Přiléhá k němu ovocný sad. Za přípravu trasy děkujeme M. Novobilskému a děk patří také všem účastníkům, kteří to kvůli počasí nevzdali.

Nejdecká hradní skála a věž a členové plzeňské pobočky (foto P. Mikota 2016).

Podzimní autovycházka na Sokolovsko hrozila 16 účastníkům se dvěma psy v pěti autech stejně nevlídným počasím jako zájezd, ale přišlo jen na první lokalitě, kterou byly Děpoltovice. Je zde v poplužním dvoře Starý a Nový zámek. Starý zámek, původně tvrz (pak sýpka) je zrekonstruován a přestavěn na penzion. V Novém zámku (barokní stavba s arkádami, v 19. století přistavěno křídlo) hospodařily Státní statky, postupně chátraly a na přelomu tisíciletí nastal havarijný stav, který pokračuje zřícením kusu barokní části. Následoval Nejdek. Od kostela na náměstí vybíhá hradba s baštou v nároží a s gotickou bránou, opatřená střílnami (v novodobé nástavbě), ke skalisku složeného z černých balvanů, na němž se nalézají stopy po hradní zástavbě a vysoká věž, upravená po zániku hradu na zvonici. Celek je velmi malebný. Zámek Jindřichovice, v němž sídlí okresní archiv, vznikl jako barokní stavba na základech tvrze. Půdorys francouzského kastelu se čtyřmi nárožními baštami byl znejasněn pozdější přístavbou. V 19. století byl pseudogoticky upraven. Růžovooranžový sokolovský zámek je sídlem muzea. Původně tvrz, potom opevněný renesanční čtyřkřídlový zámek s nárožními věžemi a nádvorní arkádou, upravený klasicistně. Jedna z věží je staršího původu. V Sokolově byl plánován oběd, ale nastal problém – na historickém náměstí okresního města možné se v sobotu v poledne najíst! Nebylo kde. Hledání restaurace v chladném počasí zabralo dost času, až většina účastníků skončila v Hornickém domě (dnes Městský kulturní dům, dříve zde Festival politické písně), kde se dalo poměrně rychle, dobře a levně naobědovat. V Chlumku/Perglas je ve dvoře nově opravená sýpka, původně tvrz, mimo dvůr pozdně barokní zámček a v parku stál zámek ze závěru 19. století, který byl v „pěči“ státního statku v 80. letech 20. století zbořen. Nepříjemní majitelé dvora, vehementně se ohánějící soukromým pozemkem, nedovolili vyfotit dataci 1570 a erb na nádvorním průčelí tvrze ani zpoza plotu. Následoval zlatý hřeb programu – hrad Hartenberg. Zde nás očekával pan Bedřich Loos, iniciátor záchrany zříceniny (od roku 1985, kdy byl hrad/zámek úmyslně zapálen), který nás provedl areálem a podal nám vyčerpávající výklad. Za pomoci dobrovolníků od nás i z mnoha zemí všech kontinentů, za pomoci dotací i s vytvořením pracovních míst pro nezaměstnané již mnoho let opravuje on a členové spolku Hartenberg zříceninu původně románského hradu, přestavěného na barokní zámek. Mohli jsme vše „prolézt“, shlédnout expozici archeologických

nálezů, ikonografii či si prohlédnou způsob obnovy kleneb. Přejeme panu Loosovi hodně vytrvalosti a úspěchů v dalším snažení za záchranu objektu. Dalším navštíveným objektem byl Chlum sv. Maří s poutním kostelem a konventem s proboštským křížovníkem s červenou hvězdou. Barokní stavby s bohatě vybavenými interiéry jsou opatřeny množstvím obrovských svíců s německými nápisy – zřejmě dary od našich západních sousedů. V kapli s vysokou klenební kupolí jsme si povšimli starodávného automatického zavírání dveří. V Kaceřově jsme stačili jen obhlédnout zdejší nevelký barokní zámek ve dvoře, v němž vládl neuvěřitelný nepořádek. Zámek má novou střechu a je stažen železnými táhly, ale oprava by měla pokračovat. Poslední lokalitou byla Okrouhlá. Zde najdeme romantický zámček, který však v sobě skrývá čtvercovou věžovou tvrz, která byla obklopena okrouhlým vodním příkopem. V 80 letech 19. století byla rozšířena o romantické přístavby a opatřena zajímavou střechou. Relativně nedávno byla vybavena naprosto nevyhovujícími okny. Dřevěné prvky dříve zřejmě zasklených lodžii se však hroutí a je třeba důkladné opravy, neboť jinak tato památka skončí jako rozsáhlé stavby přilehlého dvora s porouchanými střechami, nebo bez nich. Za přípravu trasy děkujeme V. Chmelfřovi.

Tzv. „velká“ přednáška M. Sýkory v prostorách Západočeské univerzity nazvaná Hradby doby husitské v severozápadních Čechách byla velmi zdařilá a přilákala jeden z nejvyšších počtů posluchačů těchto přednášek – 38. Další „velká“ přednáška se bude konat **ve středu 15. února** tamtéž (Sedláčkova 15, zasedací místnost v patře, od 17. hod.) Přednášet bude P. Sokol: Hrad Čechů nebo Němců? Přímá – nové průzkumy, dokumentace, interpretace.

Další informace od poboček redakce do uzávěrky tohoto čísla neobdržela.

Kontakty na ostatní pobočky:

Pobočka Hradec Králové

Kontaktní adresa: Ing. Jiří Slavík, Nerudova 1210, 517 41 Kostelec n. Orlicí, e-mail: slavik.jiri@npu.cz, jaroslav_cerny@centrum.cz.

Pobočka Brno

Kontaktní adresa: Ing. Pavel Švehla, Ondráčkova 3, 628 00 Brno-Líšeň, e-mail: svehla.pavel@volny.cz.; Mgr. Bc. Josef Jan Kovář, Renneská tř. 416/39, 639 00 Brno, e-mail: josef.kovar@seznam.cz.

Pobočka Humpolec

Kontaktní adresa: KAS, pobočka Humpolec, Hradská 818, 396 01 Humpolec, E-mail: kocmani.hu@seznam.cz, frantisek.kocman@mesto-humpolec.cz, tel: 777347511. Internetové stránky pobočky: <http://www.hrad-orlik.cz>.

Pobočka Praha

Kontaktní adresa: KAS Pobočka Praha, PhDr. Helena Klímová, Tr. Milady Horákové 133, 166 21 Praha 6 – Dejvice, e-mail: Petr Valenta, geomess@volny.cz.

Pobočka Zlín

Kontaktní adresa: KAS pobočka Zlín, MUDr. Jiří Hoza, Česká 4760, 760 05 Zlín. Tel. 737177346. E-mail: jihaz@post.cz. Int. stránky pobočky: <http://www.kaszlin.estranky.cz>.

**Uzávěrka dalšího čísla: 10. 3. 2017
(vyjde v první dubnové dekádě 2017)**

HLÁSKA, zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. ISSN 1212-4974.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v 1. lednové dekádě 2017.

Šéfredaktor Petr Rožmberský (rozंबर@post.cz.), technický redaktor ing. Petr Mikota (pmikota@post.cz.), redaktor pro internet Milan Novobilský (klub_augusta_sedlacka@centrum.cz.), www.klub-augusta-sedlacka.cz.

Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Úslavská 49, 326 00 Plzeň.

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění statutárního města Plzně.

Registrováno pod značkou OK UmP 23/1991. 350 výtisků.

2013 Plzeň